

Krzysztof Jurgiel

Poseł do Parlamentu Europejskiego

ul. Zwycięstwa 26c, 15-703 Białystok

tel/fax 85 742 30 37, www.jurgiel.pl, e-mail: krzysztof.jurgiel@interia.eu

**Konsultacje Planu Strategicznego
Wspólnej Polityki Rolnej
na lata 2023-2027**

Uwagi i rekomendacje

Współpraca:

Kazimierz Gwiazdowski *Wiceprzewodniczący Komisji
Rolnictwa i Rozwoju Wsi Sejmu RP*

Białystok, 2021

www.jurgiel.pl, e-mail: krzysztof.jurgiel@interia.eu

Spis treści

CZEŚĆ I. Wprowadzenie do omawianej problematyki	2
CZEŚĆ II. Sprawy ogólne	7
II.1. Wspólna polityka rolna UE po 2020 roku z polskiej perspektywy. Polskie priorytety; Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 maja 2017 r.	8
II.2. Wsparcie Planu Strategicznego WPR 2023 – 2027 z Polityki Spójności i Krajowego Programu Odbudowy – <i>koordynacja, demarkacja i komplementarność z innymi funduszami UE</i>	9
II.3. Pakt dla obszarów wiejskich - <i>dokumentem programowym</i>	10
II.4. Konsultacje Planu Strategicznego WPR (2023-2027 - <i>o systemie wiedzy i innowacji AKIS</i>	11
CZEŚĆ III. I i II filar WPR	13
III.1. Dotyczy: projektowanych interwencji w ramach I filaru	13
III.1.1. Proponowane rozwiązania w zakresie płatności bezpośrednich	13
III.1.2. Propozycje dotyczące nowej zielonej architektury, warunkowość	19
III.1.3. Propozycje w zakresie redukcji płatności (capping)	20
III.2. Dotyczy: projektowanych interwencji w ramach II filaru.....	21
III.2.1. Ochrona środowiska w gospodarstwie rolnym.....	21
III.2.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność ...	22
III.2.3. Premia dla młodego rolnika	22
III.2.4. Dopłaty do ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich	23
III.3. Co to jest działalność rolnicza? Definicja aktywnego rolnika?	23
III.4. Aktywny rolnik (prawdziwy rolnik) – <i>trzy definicje</i>	24
III.5. Plan Finansowy (pkt 6 Planu Strategicznego WPR (2023-2027))	26
III.5.1. Skrócenie okresu wdrażania PS WPR z 7 do 5 lat	26
CZEŚĆ IV. Stan prac nad rozporządzeniami wchodzącymi w skład reformy WPR.....	30
IV.1. Rozporządzenie w sprawie planów strategicznych (COM (2018) 392)	30
IV.2. Rozporządzenie horyzontalne (COM (2018) 393).....	31
IV.3. Rozporządzenie w sprawie wspólnej organizacji rynków rolnych (COM (2018) 394).....	31

CZĘŚĆ I. Wprowadzenie do omawianej problematyki

Przygotowania do nowego okresu programowania WPR trwały przez ostatnie kilka lat, co najmniej od 2016 - 2017 r.

Podstawą do dalszych uzgodnień i prac w tym w pracach nad stanowiskiem dotyczącym WPR po 2020 r. była przyjęta w lutym 2017 r. przez Radę Ministrów **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2030 r. (SOR)** – najważniejszego dokumentu strategicznego, który przedstawia cele do realizacji w perspektywie roku 2030, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz określa najważniejsze projekty. W dokumencie tym podkreślono, że za rozwój obszarów wiejskich (w tym rolnictwa) odpowiedzialny jest cały rząd. Podniesiono rolę i znaczenie rolnictwa, bezpieczeństwa żywnościowego kraju, w szczególności przetwórstwa żywności, nowoczesnego podejścia do konsumenta i kształtowania jego postaw na to co polskie, lokalne, nasze. To główne wyzwania, główne oczekiwania co do wytyczania kierunków takiej polityki i realizacji konkretnych działań.

W Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), dokumencie przyjętym przez RM w 2017 r. podkreślone zostało, że kluczowe dla zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju kraju będzie „zwiększanie konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz producentów rolno-spożywczych poprzez poprawę ich dochodowości, integrację łańcucha żywnościowego i bardziej sprawiedliwy podział wartości dodanej w tym łańcuchu, oparty na zasadzie partnerstwa”.

Ponadto w celu szczegółowym I SOR Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną zaprojektowane zostały m.in. kierunki interwencji:

- 4. Konkurencyjne gospodarstwa rolne i producenci rolno-spożywczy,
- 7. Wsparcie lokalnych motorów przedsiębiorczości,

w ramach których przewidziano szereg działań dedykowanych rozwojowi sektora rolno-spożywczego.

W odróżnieniu wcześniejszych, przed 2015 r. strategii rozwoju kraju, w SOR działania odnoszą się do wszystkich obszarów wiejskich, a nie tylko obszarów zmarginalizowanych, a główny potencjał rozwoju regionów nie jest już przypisany wyłącznie miastom ale również endogenicznym potencjałom obszarów wiejskich. W Strategii zdecydowano, że „polityka regionalna w dalszym ciągu wzmocniła będzie terytorialne potencjały rozwojowe i specjalizacje, głównie w kierunku aktywizacji gospodarczej, rozwoju lokalnych rynków pracy i mobilizacji zawodowej mieszkańców”. W dokumencie wskazano m.in. na utrzymujące się dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, które są konsekwencją m.in. regionalnych różnic w wydajności pracy, niezrównoważenia podaży i popytu na lokalnych rynkach pracy, geograficznie selektywnego napływu inwestycji (głównie zagranicznych), potencjału poszczególnych ośrodków, a także zróżnicowanego poziomu wyposażenia infrastrukturalnego i dostępności transportowej, mającej kluczowe znaczenie dla uczestnictwa w rynku pracy i dostępności do usług publicznych. Dlatego efektem wymiernym planowanych interwencji ma być zmniejszenie się różnicy między dochodami na wsi i w mieście.

W średniookresowej strategii rozwoju kraju (SOR) zróżnicowane terytorialnie potrzeby wsi zostały odzwierciedlone w szczególności w celu szczegółowym II SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, gdzie wyodrębniono dwa kierunki interwencji dedykowane rozwojowi regionalnemu obszarów wiejskich: 4.1 Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały gospodarcze oraz 4.2 Aktywizacja obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.

Polityka wobec obszarów wiejskich zgodnie z zapisami Strategii musi wspierać ich rozwój w oparciu o posiadane przez nie endogeniczne potencjały. Efektem będzie m.in. wyrównywanie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom wsi. Implikuje to działania dotyczące pobudzania przedsiębiorczości, przekształceń strukturalnych, zwiększania mobilności i zapewnienia odpowiedniej jakości usług decydujących o perspektywach rozwojowych (zdrowie, edukacja, transport publiczny), zapewniając przy tym zachowanie walorów kulturowych, krajobrazu i środowiska przyrodniczego. Jednocześnie specjalna uwaga poświęcona jest w Strategii obszaram zagrożonym trwałą marginalizacją, które utraciły zdolności rozwojowe i wymagają podjęcia dodatkowych, specjalnych działań ze strony rządu i władz regionalnych, we współpracy z samorządami lokalnymi, przedsiębiorcami i mieszkańcami.

Rekomendacje: W Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), czyli średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r. określone zostały kierunki i cele rozwoju kraju, poszczególnych jest sektorów w tym rolnictwa i obszarów wiejskich. W negocjacjach z Komisją Europejską zarówno Planu Strategicznego jak i programów operacyjnych realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa w szczególności w ramach polityki spójności jesteśmy zobowiązani do przedstawienia naszej strategicznej koncepcji rozwoju kraju. W ramach tych uzgodnień nasi partnerzy w UE identyfikują jaką część planowanych działań, kierunków rozwoju Polska zamierzeń dofinansować z funduszy UE w ramach nowej perspektywy finansowej do roku 2030 r. Jest to jeden z podstawowych warunków dostępności funduszy w UE. Dlatego tak istotne zapisy zarówno krajowej jak i 9 sektorowych Strategii w tym „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030” (SZRWRiR -2030).

Uwaga, ważne: W Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) zaproponowane zostały projekty strategiczne stanowiące podstawowe zadania państwa. SOR w każdym ze swoich obszarów wskazuje konkretne projekty służące realizacji celów strategicznych. Podejście to – wraz z przewidzianym systemem monitorowania i oceny – zapewni włączenie w realizację działań partnerów społecznych i gospodarczych, społeczeństwa obywatelskiego, świata nauki i samorządów. **To bardzo ważny element programowania funduszy w ramach nowej perspektywy finansowej dla WPR.**

Ważne: W Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju zaproponowano listę wszystkich projektów strategicznych. Dotyczy 185 przedsięwzięć, zarówno z zakresu rozwiązań legislacyjnych, jak i inwestycji. Ma ona otwarty charakter i może być modyfikowana. Do każdego z projektów przypisany został resort wiodący pełniący rolę koordynatora projektu. **Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest koordynatorem łącznie 21 projektów strategicznych.**

Drugim w kolejności dokumentem programowym dla kierunków interwencji dla polskiej wsi i rolnictwa jest przyjęta Uchwałą Rady Ministrów (w dniu 15 października 2019 r.) „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030” (SZRWRiR - 2030), jest podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w

perspektywie roku 2030. Prace nad strategią nadzorowałem jako Minister Rolnictwa i Rozwoju w okresie listopada 2015 do czerwca 2018¹.

Łącznie do końca mojej kadencji w MRiRW jako Minister zrealizowałem łącznie 13 zadań prowadzących do wypracowania strategii dla rolnictwa do roku 2030 r. W kolejnych okresach mój następca podjął kolejnych 15 zadań aby dzieło aktualizacji strategii doprowadzić do szczęśliwego finału Uchwał RM w dniu 15.10.2019 r.

Rekomendacje: W „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030” (SZRWRiR -2030) przedstawiono m.in. 21 projektów dedykowanych rozwojowi sektora rolno - spożywczego i obszarów wiejskich. Wypracowane pomysły i rozwiązania zostały zaproponowane przez ówczesne Kierownictwo Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi i zatwierdzone Uchwałą przez Rząd RP w 2017 r. do realizacji w ramach strategii rozwoju kraju to znaczy Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do 2030 r. **Projekty te powinny być podstawą, swoistą „mapą drogową dla rolnictwa i rozwoju wsi” do uruchamiania kolejnych funduszy zarówno krajowych jak i funduszy z nowej perspektywy finansowej w szczególności w rama Wspólnotowej Polityki Rolnej i Polityki Spójności.**

Ważne: Poniżej przedstawiono lista **projektów strategicznych** stanowiących strategiczne zadania państwa. Przyjęta w lutym 2017 r. przez Radę Ministrów **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2030 r. (SOR)**; Uchwałą Rady Ministrów (w dniu 15 października 2019 r.) „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030” (SZRWRiR – 2030 r.).

Projekty strategiczne dedykowane rozwojowi sektora rolno-spożywczego:

- Gospodarowanie gruntami rolnymi na rzecz zrównoważonego rozwoju
- Spółdzielnie rolników
- Intermodalny terminal towarowy
- Platforma żywnościowa.
- Woda dla rolnictwa
- Nowoczesne ubezpieczenia rolnicze
- Program wsparcia hodowli roślin w Polsce
- Linia pożyczkowa i Fundusz rozwoju rolnictwa
- Odtworzenie i wsparcie rozwoju lokalnych rynków rolnych
- System promocji gospodarki (projekt koordynowany przez ówczesne Ministerstwo Rozwoju)
- Efektywny system doradztwa rolniczego
- Projekty rozwoju branż
 - Innowacyjne przetwory owocowo-warzywne
 - Polska wieprzowina
 - Polska wołowina
- Polska jagnięcina i baranina Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego na lata 2014-2020

¹ W końcu 2016 r. zostały wykonane ekspertyzy służące rozpoczęciu prac nad aktualizacją SZRWRiR. Warte podkreślenia jest to, że w sierpniu 2017 r. jako ówczesny Minister zaprosiłem szerokie grono ekspertów i praktyków z zakresu rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich do prac w ramach zespołu doradczo-konsultacyjnego o charakterze organizacji non-profit ds. aktualizacji SZRWRiR 2030 pełniącego rolę rolno-wiejskiego Think-tanka. Zespół włączał się w prace nad strategią do maja 2019 r. czyli w okresie kiedy prace kontynuował w MRiRW mój następca. W okresie Sierpień – grudzień 2017 r. – dalsze prace wspierały utworzone z mojej inicjatywy Wojewódzkie Zespoły ds. analizy szans i zagrożeń oraz potencjalnych kierunków rozwoju obszarów wiejskich do 2030 r. oraz Międzyresortowego Zespołu ds. aktualizacji Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2030.

Projekty strategiczne dedykowane dla rozwoju obszarów wiejskich wśród których znajdują się m.in.:

- **Pakt dla obszarów wiejskich** – wdrażany jako dokument o charakterze porozumienia społecznego i politycznego, integrujący w sposób kompleksowy działania systemowe (zmiany legislacyjne, instytucjonalne, programowe)
- **Pakiet działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją do roku 2020** (projekt koordynowany przez Ministerstwo Rozwoju) – Jednym z elementów Programu będzie rewitalizacja obszarów defaworyzowanych, w tym po byłych PGR, polegająca na stworzeniu takich warunków bytowych, które zachęcałyby do pozostania w środowisku wiejskim.
- **Zdrowsze społeczeństwo** (projekt koordynowany przez Ministerstwo Zdrowia) – pakiet działań zdrowotnych
- **(NIE)samodzielni** (projekt koordynowany przez Ministerstwo Zdrowia) – zintegrowane wiązki usług społecznych na rzecz osób niesamodzielnych
- **Energetyka rozproszona** (projekt koordynowany przez ówczesne Ministerstwo Energii)
- **Infrastruktura dla rozwoju obszarów wiejskich** – kompleksowy i zintegrowany pakiet działań określający interwencje z różnych źródeł krajowych i UE
- **Nowe szanse dla wsi** – program aktywizacji zawodowej rolników.
- **Profesjonalne Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB)**

Uwaga: Część z wymienionych projektów strategicznych została zakończona z pozytywnym skutkiem. Dotyczy to przykładowo: Intermodalny terminal towarowa, Platforma żywnościowa, inne częściowo (np. Nowoczesne ubezpieczenia rolnicze), zakończony etap lub w trakcie realizacji (np. Spółdzielnie rolników), (NIE)samodzielni. Wiele z wymienionych projektów mogą i powinny być drogowskazem w jaki sposób i na jakie działania ukierunkować środki w ramach funduszy dostępnych na interwencję w ramach Planu Strategicznego i Polityki Spójności.

Kolejnym istotnym dokumentem jest: **Wspólna polityka rolna UE po 2020 roku z polskiej perspektywy. Polskie priorytety; Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 maja 2017 r. Wyznaczono łącznie 9 Polskich priorytetów określających, że Wspólna polityka rolna (WPR) jest jedyną, w pełni wspólnotową polityką UE, ważną nie tylko dla rolników i producentów żywności, ale także dla mieszkańców obszarów wiejskich i unijnych konsumentów. Poprzez kolejne reformy polityka ta wychodziła na przeciw nowym wyzwaniom i stała się integralnym elementem systemu strategii oraz polityk gospodarczych UE, które włączają UE w globalne wysiłki na rzecz zrównoważonego rozwoju. Dokument ten już w 2017 r. prezentuje punkt widzenia Rządu RP na przyszłość wspólnej polityki rolnej UE. Odzwierciedla aktualny, na tamten czas, wówczas jeszcze kierunkowy charakter unijnej dyskusji. Pamiętajmy, że nasza Polska aktywność dotycząca priorytetów krajowych, nasze stanowisko była bardzo stanowczo podnoszone.**

Moja aktywność jako Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi była intensywna w okresie od 2016 – 2018 r. Warta przypomnienia jest pierwsza wymiana poglądów na temat WPR po 2020 r., która odbyła się podczas nieformalnego spotkania ministrów rolnictwa UE w dniach 29-31 maja 2016 roku w Amsterdamie. W dniach 1-2 września 2016 roku w Chambord (Francja) dyskusja ministrów skupiła się wokół skutków wyjścia Wielkiej Brytanii z UE dla sektora

rolnego. Podczas spotkania ministrów rolnictwa państw Grupy Wyszehradzkiej oraz Bułgarii, Rumunii i Słowenii w Warszawie w październiku 2016 rozważano korzyści dla UE, jakie przynosi WPR (również w kontekście unijnego budżetu) oraz omówiono potrzebę kontynuacji WPR w sposób zapewniający równe warunki konkurencji na jednolitym rynku UE. Pierwsza formalna wymiana poglądów w Radzie UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa odbyła się podczas posiedzenia w dniu 6 marca 2017 roku.

Szczegółowe propozycje rozwiązań dla WPR na lata 2021-2028 były przedstawione przez Komisję Europejską na przełomie 2017 i 2018 roku, najpierw w komunikacie, a następnie w projektach prawnych. Na ich podstawie o nowym kształcie WPR zdecydowały rządy państw członkowskich (Rada UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa) oraz Parlament Europejski. Polska w tamtym czasie była słuchana i aktywna zarówno w ramach Grupy Wyszehradzkiej często poszerzonej o kolejne państwa z naszego regionu, Litwę, Łotwę i Estonie, Rumunię, Bułgarię i Słowenię. Byliśmy również aktywni w kontaktach i naszymi partnerami z Niemcami, Francją, Hiszpanią, czy Finlandią. Nasz głos w sprawie przyszłości m.in. WPR po 2020 r. był zauważalny i respektowany.

Konsultacje Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (2023 – 2027)

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 18 grudnia 2020 r. rozpoczęło Konsultacje Planu Strategicznego. Jednocześnie w tym samym okresie Komisja Europejska przekazała Polsce **15 zaleceń kierunkowych** wraz z rekomendacjami do opracowania Planu Strategicznego WPR aby osiągnąć dziewięć celów szczegółowych WPR oraz lepiej odpowiedzieć na potrzeby określone w Europejskim Zielonym Ładzie. Analiza przekazanego projektu dokumentu wskazuje, że oparte na analizie danych statystycznych w zakresie sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce rekomendacją potrzebę szeregu zmian, poprawek i uzupełnień. **Zalecenia kierunkowe rekomendowane przez KE dotyczące obszarów interwencji są ogólne, umożliwiają Polsce wypracowanie takich rozwiązań, które uwzględniając naszą aktualną sytuację jeśli chodzi o rozwój rolnictwa i stan obszarów wiejskich, wypracowanie skutecznych interwencji, sposobów wsparcia.**

Podstawy Prawne Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

Na początku czerwca 2018 roku Komisja Europejska (KE) przedstawiła pakiet trzech projektów rozporządzeń ustanawiających przepisy dotyczące realizacji Wspólnej Polityki Rolnej w latach 2021- 2027, tj.:

1.projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia na podstawie planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) ...[COM(2018)392];

2.projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylającego rozporządzenie z 2013 r. ... [COM(2018)393];

3.projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych, w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych, w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania i ochrony oznaczeń geograficznych aromatyzowanych produktów sektora wina, [COM(2018)...394].

W związku z tym, że obecnie prowadzone są rozmowy/negocjacje, na poziomie UE, w zakresie ostatecznego brzmienia podstawowych kierunkowych aktów prawnych (COM 392; COM 393; COM 394) - trwają „trilogi” pomiędzy Radą UE, Parlamentem Europejskim i Komisją Europejską. Proces negocjacji prowadzony jest od końca listopada 2020 roku. Odbłyło się już 8 „trilogów”. Jednakże nie wypracowano jeszcze kompromisowych propozycji. Prezydencja portugalska, która objęła przewodnictwo w Radzie UE na okres od 1 stycznia 2021 r. do 30 czerwca 2021 r. zakłada, że rozporządzenia zostaną przyjęte i opublikowane w pierwszej połowie 2021 roku. Jako Poseł do Parlamentu Europejskiego jestem zobowiązany do zaprezentowania aktualnych rozwiązań toczących się negocjacji w ramach „trilogów”.

Rekomendacja: Jako Minister Rolnictwa w latach 2015 – 2018, aktualnie Poseł do Parlamentu Europejskiego, będę chciał odnieść się do rezultatów prac w ramach „trilogów”. Moim punktem odniesienia jest Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju-2030, „*Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa-2030*” Chciałbym również zaproponować, aby dołączyć Pakt dla Obszarów wiejskich 2030 – dokument przyjęty do realizacji przez Komitet Społeczny Rady Ministrów w 2018 r., Dla rzetelnej oceny aktualnego stanu wdrażania Planu Strategicznego WPR są dwa kolejne dokumenty; pierwszy przyjęty przez Radę Ministrów w maju 2017 - Polskie priorytety dotyczące wspólnej polityki rolnej UE po 2020 r. oraz stanowisko rządu przygotowanego przez MRiRW (styczeń 2018 r.), zatwierdzone i uzgodnione w ramach Komitetu Stałego ds. Europejskich: „*Przyszłość rolnictwa i produkcja żywności*” listopad 2017 r. dokument który rozpoczął formalne prace instytucji UE nad kształtem wspólnej polityki rolnej (WPR) na okres po 2020 roku.

Warto pamiętać, że zgodnie z przyjętym harmonogramem w okresie od 18 grudnia 2020 r. do 15 lutego 2021 r. przeprowadzane były konsultacje społeczne Planu, na bazie, których w marcu/kwietniu 2021 r. powstanie II wersja dokumentu. Następnie (maj/czerwiec 2021 r.) planowane jest przeprowadzenie konsultacji społecznych drugiej wersji Planu (uwzględniającego już kwestie budżetowe) i opracowanie materiału, który we wrześniu 2021 r. zostanie przedłożony do akceptacji Komitetu Monitorującego a następnie w październiku 2021 r. do akceptacji Radzie Ministrów. W listopadzie 2021 r. planowane jest oficjalne przekazanie Planu do KE celem zatwierdzenia. Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia w negocjacjach z KE należy przyjąć, iż realnie negocjacje trwać będą do 6 miesięcy tj. do maja 2022 r. (*zgodnie z założeniami KE przyjęto, iż negocjacje będą trwały do marca, realnie czerwca 2022 r.*).

CZEŚĆ II. Sprawy ogólne

Wspólna polityka rolna UE po 2020 roku z polskiej perspektywy.

Polskie priorytety

Koordinacja, demarkacja i komplementarność z innymi funduszami UE

O systemie wiedzy i innowacji AKIS

II.1. Wspólna polityka rolna UE po 2020 roku z polskiej perspektywy. Polskie priorytety; Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 maja 2017 r.

- 1. Budżet WPR powinien odzwierciedlać dużą europejską wartość dodaną tej polityki².** *Jakakolwiek redukcja wspólnotowego budżetu WPR w relacji do PKB UE-27 ograniczyłaby jej skuteczność w realizacji celów wspólnotowych. Zwłaszcza jako fundamentu jednolitego rynku artykułów rolno-spożywczych oraz w wymiarze społecznym, środowiskowym i spójności UE.*
- 2. Wspólna polityka rolna (WPR) jest kompleksową, w pełni wspólnotową polityką UE, która stanowi jeden z fundamentów Unii Europejskiej.** *Polityka ta realizuje coraz szerszy katalog celów publicznych i poprzez kolejne reformy reaguje na nowe wyzwania. WPR odpowiada za warunki konkurencji na jednolitym rynku, decydując przy tym o przewidywalności i stabilności warunków prowadzenia działalności rolniczej.*
- 3. WPR także w przyszłości powinna zapewniać społeczeństwu UE niezależność żywnościową.** *W tym dostęp do żywności o wysokiej jakości, przyczyniając się jednocześnie do realizacji celów zrównoważonego rozwoju, w tym do zachowania w dobrym stanie zasobów ziemi, wody, powietrza i różnorodności biologicznej dla kolejnych pokoleń.*
- 4. Zapewnienie równych warunków konkurowania na jednolitym rynku rolno - żywnościowym jest ważnym zadaniem przyszłej WPR.** *Dla realizacji tego celu konieczne jest m.in. odejście od historycznych kryteriów podziału środków na płatności bezpośrednie oraz zakończenie procesu wyrównania poziomu dopłat bezpośrednich pomiędzy państwami członkowskimi.*
- 5. Traktatowe cele WPR, szczególnie w zakresie stabilizacji rynków rolnych, muszą być realizowane skutecznie, aby przeciwdziałać sytuacjom kryzysowym w rolnictwie.** *Wymaga to aktywniejszego korzystania z instrumentów wspólnej organizacji rynków rolnych. Konieczna jest także poprawa funkcjonowania łańcucha rynkowego i przeciwdziałanie praktykom protekcyjnym pojawiającym się na rynku UE.*
- 6. W warunkach rosnącego powiązania UE z rynkami światowymi poziom i stabilizacja dochodów, szczególnie małych gospodarstw rolnych, będą silnie zależeć od wysokości wsparcia bezpośredniego i dywersyfikacji źródeł dochodów.** *Z kolei większe gospodarstwa towarowe potrzebują efektywniejszych instrumentów zarządzania ryzykiem produkcyjnym i cenowym.*
- 7. Należy wzmocnić finansowanie II filara WPR i w jak największym zakresie zachować spójnościowe kryteria podziału budżetu na ten filar.** *Jednocześnie należy zapewnić odpowiednie zaangażowanie pozostałych polityk unijnych na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.*

² **Wspólna polityka rolna UE po 2020 roku z polskiej perspektywy. Polskie priorytety; Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 maja 2017 r.**

8. **Obecne rozwiązania prawne pozostawiają miejsce do dalszej modernizacji WPR w sposób ewolucyjny, bez fundamentalnych zmian struktury tej polityki.** *Realne uproszczenie poszczególnych instrumentów, jak i całej WPR na okres po 2020 roku wymaga m.in. większego zaufania do państw członkowskich w zakresie planowania, wdrażania i kontroli zgodnie z zasadą subsydiarności.*
9. **Konieczna jest koordynacja WPR z innymi unijnymi politykami (m.in. handlową, środowiskową, klimatyczną, energetyczną, rozwojową, spójności, konkurencji, politykę zdrowia publicznego).** *Polityki te coraz silniej wpływają na rolnictwo i sektor produkcji żywności. Realizacja ambitnych celów w zakresie innych wspólnotowych polityk nie będzie możliwa bez ambitnej i w pełni wspólnotowej polityki rolnej.*

II.2. Wsparcie Planu Strategicznego WPR 2023 – 2027 z Polityki Spójności i Krajowego Programu Odbudowy – koordynacja, demarkacja i komplementarność z innymi funduszami UE *(dotyczy pkt 4.4 Planu Strategicznego)*

Mając na uwadze wstępnie określoną w Planie Strategicznych WPR mniejszą całkowitą pulę środków na nowy okres programowania dla realizacji interwencji w ramach WPR nowego, istotnego znaczenia nabiera możliwość przekierowania środków dla wsi w ramach polityki spójności i innych realizowanych programów w ramach Umowy Partnerstwa.

Rekomendacje: Należy rozważyć powołanie przez Premiera Rządu RP - **Pełnomocnika d.s. koordynacji prac dotyczących funduszy dla rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich w ramach WPR i Umowy Partnerstwa.** Chodzi o skoordynowanie dystrybucji środków finansowych z WPR; Polityki Spójności; Krajowego Planu Odbudowy, inne fundusze w ramach Umowy Partnerstwa. W szczególności dotyczy Regionalnych Programów Operacyjnych. Pełnomocnik powinien być ustanowiony w strukturze Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju wsi.

Ministerstwo Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR) przygotowało projekt „Założeń Umowy Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2021- 2027”, który jest aktualnie konsultowany. Dokument ten powinien wskazywać, które z rodzajów wsparcia przewidzianego w projekcie - Założenia Umowy Partnerstwa (ZUP) planuje się skierować do obszarów wiejskich. Powołanie pełnomocnika ds. koordynacji funduszy, usprawnić prace nad racjonalnym ukierunkowaniem wydatkowania dostępnych środków. Aktualnie nic w tej sprawie nie wiadomo.

Ważne: **Utworzenie pełnomocnika d.s. koordynacji prac dotyczących funduszy dla rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich w ramach WPR i Umowy Partnerstwa uzasadniają również zapisy w projekcie Planu Strategicznego WPR: (str. 19 wiersz 2 od dołu) ...Z uwagi na koncentrację tematyczną WPR w zakresie dochodów rolniczych, poprawy konkurencyjności gospodarstw, ochrony środowiska i klimatu oraz jakości żywności potrzeby Planu dotyczące szczególnie zagadnień związanych z poprawą jakości życia na wsi zostaną objęte wsparciem w ramach środków krajowych, Krajowego Planu Odbudowy (KPO) lub ze środków pochodzących z Polityki Spójności... Aktualnie brak jest wiedzy o stanie tych prac i koordynacji działań pomiędzy resortami i funduszami.**

W projekcie Planu Strategicznego WPR na lata 2023 – 2037 dotyczącym koordynacji z innymi funduszami UE przedstawiono możliwości wsparcia obszarów wiejskich i rolnictwa w ramach innych funduszy z szczególnym uwzględnieniem Polityki Spójności i Krajowego Planu Odbudowy.

W związku z trwającymi pracami zespołów roboczych a w szczególności współpracy z wczesnej Ministra Inwestycji i Rozwoju a aktualnie z Ministerstwem Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR) powołane zostały grupy robocze dla wsparcia przygotowania programów operacyjnych finansowanych w ramach polityki spójności oraz koordynacji interwencji w ramach celów tej polityki. W każdej z grup udział brał przedstawiciel MRiRW.

II.3. Pakt dla obszarów wiejskich³ - *dokumentem programowym*

Rekomendacje: Warto, moim zdaniem rozważyć przywrócenie „*Pakt dla obszarów wiejskich*”, jako jeden z dokumentów programowych. Jest jednym z dokumentów, na podstawie którego możliwe jest prowadzenie polityki rozwoju, w tym w szczególności programowanie i realizację polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz polityki regionalnej w myśl ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Tym bardziej, że horyzont czasowy *Paktu dla obszarów wiejskich* (przyjętego, zatwierdzonego do realizacji przez Komitet Społeczny Rady Ministrów i ówczesną Premier Beatę Szydło – czerwiec 2018) oraz Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa to rok 2030 r. Dlatego tak trafnie wpisuje się to w nowy okres programowania i wdrażania funduszy UE w szczególności jeśli chodzi o Plan Strategiczny WPR na lata 2023 – 2027 jak i politykę spójności i inne programy krajowe realizowane w nowej perspektywie finansowej w ramach Umowy Partnerstwa.

Funkcje Paktu dla obszarów wiejskich. Dotychczas brakowało dokumentu (chodzi o odniesienie do roku 2018 i wcześniej), który pokazywałby rolę i zobowiązanie wszystkich kompetentnych podmiotów do realizacji konkretnych działań na rzecz rozwoju wsi i rolnictwa.

Pakt dla obszarów wiejskich 2030 r. podkreśla odpowiedzialność na poziomie rządu za rozwój obszarów wiejskich i sektora rolno-spożywczego również w odniesieniu do pozostałych resortów, które będą wspierały działania ministra rolnictwa i rozwoju wsi oraz podległych lub nadzorowanych przez niego jednostek. Zgodnie z założeniami Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju na do 2030 r., Pakt dla obszarów wiejskich powinien być wdrażany jako dokument o charakterze porozumienia politycznego i społecznego, integrujący w sposób kompleksowy działania systemowe (zmiany legislacyjne, instytucjonalne, programowe) oraz inwestycyjne, związane z procesem zarządzania obszarami wiejskimi. Zapewni to odpowiednie ukierunkowanie wsparcia na rzecz obszarów wiejskich wielu podmiotów (administracji rządowej i samorządowej), realizowanego na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym przy wykorzystaniu środków krajowych i UE. Skonsolidowanie zadań w jednym dokumencie

³ [Pakt_dla_obszarów_wiejskich.pdf \(krir.pl\)](#)

zapewni spójność między strategicznymi zadaniami rządu i samorządu, realizowanymi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Efektem tych skoordynowanych działań będzie wzmocnienie wszystkich funkcji wsi: społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

II.4. Konsultacje Planu Strategicznego WPR (2023-2027 - o systemie wiedzy i innowacji AKIS

(dotyczy projektu Planu Strategicznego WPR - pkt. 8)

Rekomendacje: *W systemie wiedzy i nowacji AKIS* wyróżniamy kluczowe dwa elementy, pierwsze to **system**, drugie to **innowacje dla rolnictwa**. System wiedzy i innowacji - AKIS zaproponowany w projekcie Planu Strategicznego WPR należy uznać za pożądany i wspierać jego utworzenie i rozwój. Sercem, centrum systemu są rolnicy, mieszkańcy wsi. Trzeba ten system obudować siecią instytucji i konkretnych sieci współpracy dotyczących tego wszystkiego co tworzy postęp, rozwój, doskonalenie, kształcanie, poprawia jakość życia i generuje dochody w gospodarstwach rolnych.

Zaproponowany system wiedzy i innowacji AKIS to, jak przedstawiono w projekcie planu strategicznego WPR 2023 – 2027 dotyczy sprawnej i skutecznej organizacji i powiązań pomiędzy partnerami, którzy tworzą lub wykorzystują wiedzę i innowacje w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Szczególna rola do spełnienia w tym systemie ma publiczne doradztwo. Ośrodki Doradztwa oczekują na jasną i skuteczną koncepcję funkcjonowania systemu AKIS.

Kim są partnerzy systemu AKIS? Zaliczamy do nich: w centrum tego systemu są rolnicy, producenci rolni, mieszkańcy wsi, wokół tych głównych wymienionych interesariuszy, odbiorców wiedzy i innowacji czyli beneficjentów ostatecznych mamy takich partnerów jak: publiczne i prywatne doradztwa rolnicze, izby rolnicze, związki i organizacje rolnicze i inne na obszarach wiejskich ukierunkowane na sprawy społeczne wsi, system szkolnictwa wyższego i nauki, zaplecze naukowo-badawczego, systemu oświaty, szkoły rolnicze prowadzone przez MRiRW, czy w końcu narodowe centrum nauki.

Sprawnie funkcjonujący system wymiany wiedzy i innowacji jest warunkiem przyspieszenia przebudowy i unowocześnienia rolnictwa. Tym samym należy uznać, że miarą i kluczem do rozwoju wsi i rolnictwa jest wiedza i innowacje. Wiedza z którą wszelkimi metodami musimy dotrzeć do praktycznie każdego rolnika i mieszkańca wsi zatroskanego o jej przyszłość. Wiedzy która jest nośnikiem postępu i tego co najważniejsze sposobem na wdrożenie innowacji. Innowacji na wszystkich szczeblach, zarówno te wdrażane bezpośrednio w gospodarstwach rolnych (nowe technologie, odmiany odporne na susze i choroby, itp.), lecz również ważne są innowacje organizacyjne, innowacje organizacyjne dotyczące współpracy pomiędzy partnerami systemu AKIS.

Rekomendacje: Potrzebne są działania Ustawowe dla zbudowania systemu wiedzy i innowacji AKIS. Takie swoiste delegowanie zadań dla poszczególnych partnerów systemu AKIS. Jakże? Należy to wspólnie wypracować. Kto ma to zrobić? Partnerzy systemu AKIS pod kierunkiem MRiRW. Partnerzy to m.in publiczne i prywatne doradztwa rolnicze, izby rolnicze, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR), ARiMR, związki i organizacje rolnicze i inne na obszarach wiejskich ukierunkowane na sprawy społeczne wsi, system szkolnictwa wyższego i nauki, zaplecze naukowo-

badawczego, systemu oświaty, szkoły rolnicze prowadzone przez MRiRW, czy w końcu narodowe centrum nauki.

Przykładem może być np. zmiana w ustawach zmierzając do połączenia jednostek doradztwa rolniczego i stacji chemiczno-rolniczych. Co w konsekwencji prowadziłoby do lepszej realizacji zadań np. w sprawie ograniczenia strat składników pokarmowych w glebie, ograniczenia stosowania nawozów, rozwój rolnictwa precyzyjnego. To w kolejności jest jednym z elementów nowych wyzwań jakie stoją przed naszymi rolnikami aby ograniczać straty składników pokarmowych w glebie, zwiększać jej zasobność w próchnicę, racjonalnie i optymalnie nowość glebę i chronić rośliny przed chorobami. Takich ustawowych rozwiązań należy rozważyć w stosunku do wcześniej wymienionych partnerów systemu AKIS. W szczególności powiązań pomiędzy tymi partnerami.

Ważną podpowiedzią na rzecz budowy systemu AKIS w Polsce są rekomendacje, zalecenia Komisji dla Polski w sprawie planu strategicznego WPR⁴ przekazane nad do rozważenia w drugiej połowie grudnia 2020 r. Wierze, że druga wersja projektu Planu Strategicznego WPR 2023-2027 r. będzie zawierała propozycje które spełniają te rekomendacje i dają szansę na wypracowanie skutecznych rozwiązań, w tym ustawowych, dotyczących polskiego systemu wiedzy i nowacji AKIS.

⁴ Na podstawie Dokument Roboczy Służb Komisji. Zalecenia Komisji dla Polski w sprawie planu strategicznego WPR; Towarzyszący dokumentowi: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomicznego -Społecznego i Komitetu Regionów Bruksela; dnia 18.12.2020 r.; SWD (2020) 389 final. SS.32

CZĘŚĆ III. I i II filar WPR

III.1. Dotyczy: projektowanych interwencji w ramach I filaru

Od 18 grudnia 2020 roku do 15 lutego 2021 roku trwały konsultacje społeczne dotyczące Planu Strategicznego dla Polski. To były pierwsze konsultacje społeczne. Drugie, po zmianach, planowane są na maj-czerwiec 2021 r. Opinie, uwagi oraz wyniki wszystkich konsultacji, również tych na poziomie UE, będą podstawą do przygotowania finalnego projektu Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2027. Komitet Monitorujący po zakończeniu konsultacji społecznych we wrześniu 2021 roku zaopiniuje projekt. Następnie zostanie on przedstawiony Radzie Ministrów i ostatecznie trafi do akceptacji Komisji Europejskiej. Realnie uzgodniony z Komisją Europejską Plan Strategiczny WPR będzie mógł być wdrażany od stycznia 2023 r. W ramach Planu Strategicznego nadal jest utrzymany podział na I filar (w tym wsparcie sektorowe) i II filar czyli aktualnie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

III.1.1. Proponowane rozwiązania w zakresie płatności bezpośrednich

Rekomendacje: Płatności bezpośrednie obejmują łącznie 19 planowanych interwencji, i tak możemy je podzielić na 5 grup wsparcia:

1. Podstawowe wsparcie dochodów (x 1 rodzaj płatności)
2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów (x 1 rodzaj płatności)
3. Uzupełniające wsparcie dochodów dla młodych rolników (x 1 rodzaj płatności)
4. Wsparcie dochodów związane z produkcją (x 13 rodzajów typów)
5. Programy na rzecz klimatu i środowiska – ekoschematy.

1. Podstawowe wsparcie dochodów (x 1 rodzaj płatności)

Podstawowe wsparcie dochodów – płatność podstawowa, jest to jednolita płatność w całym kraju do każdego kwalifikującego się hektara, *(odpowiednik obecnej dopłaty jednolitej płatności obszarowej JPO).*

2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów (x 1 rodzaj płatności)

Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów jest odpowiednikiem obecnej płatności dodatkowej. Wspiera ona małe i średnie gospodarstwa rolne, czyli do max. powierzchni 50 ha. Płatność roczna przyznawana jest maksymalnie do 30 ha, ale dla gospodarstw posiadających od 3 – 50 ha *(aktualnie nie ma ograniczenia górnego ograniczenia wielkości gospodarstwa).*

3. Uzupelniajace wsparcie dochodow dla mlodych rolnikow (x 1 rodzaj platnosci)

Uzupelniajace wsparcie dochodow dla mlodych rolnikow w ramach I filaru jest jedna z mozliwosci wsparcia mlodych rolnikow obok pomocy inwestycyjnej udzielanej w ramach II filaru WPR.

Uwaga: Aktualnie obserwujemy spadek liczby mlodych rolnikow w ostatnich kilku latach na obszarze calego kraju z 156 tys. w 2019 r. do 97 tys. w roku 2021. Niestety z prognoz wynika, ze trend spadkowy utrzyma sie i liczba mlodych rolnikow ubiegajacych sie o wsparcie z I filaru bedzie systematycznie malała do 2027 r. o 7 do nawet 12 tys. rocznie. Taka sytuacja naklada potrzebe szczegolnego potraktowani mlodych rolnikow w ramach poszczegolnych rodzajow interwencji proponowanych do wdrozenia w ramach I i II filaru Planu Strategicznego od 2023 r.

Interwencja ma na celu **zahamowanie odpływu mlodych osob z rolnictwa i przyciaganie mlodych rolnikow oraz ich zachecanie do rozpoczecia lub kontynuacji prowadzenia dzialalnosci rolniczej.**

- Platnosc roczna przyznawana na hektar uzytkow rolnych w gospodarstwie, z jednolita stawka w calym kraju, **bez limitu powierzchniowego** uzytkow rolnych w gospodarstwie (**obecnie limit wynosi 50 ha**).
- Wsparcie przyznawane jest maksymalnie przez okres pieciu lat poczawszy od rozpoczecia dzialalnosci rolniczej.
- Rolnik musi spelniac podstawowe kryterium dla tej platnosci, maksymalny wiek nieprzekraczajacy 40 lat w roku zlozenia wniosku o przyznanie wsparcia.
- Warunek bycia „kierujacym gospodarstwem”

4. Wsparcie dochodow zwiazane z produkcja (x 13 rodzajow typow)

Uwaga: Wsparcie dochodow zwiazane z produkcja w ramach I filaru WPR ma na celu pokonanie trudnosci, jakie w wspieranych sektorach i rodzajach produkcji wystepuja, poprzez zwiekszenie konkurencyjnosci, zrownowazonego charakteru, poprawie jakosci gospodarstw rolnych.

Uwaga: Wsparcie dochodow zwiazane z produkcja mozna przyznawac jedynie sektorom i rodzajom produkcji, jezeli sa one istotne ze wzgledow gospodarczych, spolecznych lub srodowiskowych. **Jak wynika z prezentowanych informacji w ramach Planu Strategicznego WPR na okres 2023 -2027 wiekszosc z proponowanych platnosci pokrywa sie z dotychczasowym wsparciem. Dotyczy 13 rodzajow platnosci do do sztuki lub ha uprawy:** krow mlecznych, mlodego bydla, owiec, koz, burakow cukrowych, chmielu, lnu, konopi, pomidorow, truskawek, ziemniakow skrobiowych, paszowych roslin wysokobialkowych, roslin wysokobialkowych na nasiona

Dodatkowe doplaty przewiduje sie do:

Lp.	Wyszczegolnienie /	Rodzaj wsparcia
1.	krow mlecznych	platnosc roczna do sztuki, nie wiecej jednak niz do 20 sztuk

2.	młodego bydła	płatność roczna do sztuki, nie więcej jednak niż do 20 sztuk
3.	owiec	bez górnego limitu zwierząt
4.	kóz	bez górnego limitu zwierząt
5.	buraków cukrowych	płatność do hektara
6.	chmielu	j.w.
7.	lnu	j.w.
8.	konopi	j.w.
9.	pomidorów	j.w.
10.	truskawek	j.w.
11.	ziemniaków skrobiowych	
12.	paszowych roślin wysokobiałkowych	pomoc w formie płatności rocznej na hektra, jednolita w całym kraju, do uprawy w plonie głównym następujących paszowych roślin wysokobiałkowych: esparceta, komonica, koniczyna, lędzwan, lucerna, nostryk, seradela, wyka,
13.	roślin wysokobiałkowych na nasiona	do ha uprawy w plonie głównym roślin wysokobiałkowych, tj., bobiku, grochu pastewnego, soi, łubinu.

5. Ekoschematy - interwencje na rzecz klimatu i środowiska

Uwaga: Ekoschematy to działania ponad warunkowość, czyli przyjęte normy, minimalne wymagania. Polska zobowiązana jest do ich przedstawienia w Planie Strategicznym WPR. Jednocześnie prawdą jest to, że nie są one obowiązkowe dla rolników. Jest to pozorna dobrowolność, albowiem kraj członkowski jest zobowiązany do wydatkowania kwoty od 20% do nawet 30% środków z I filaru (w ramach aktualnych propozycji). Ponadto rozliczanie wydatkowania dostępnych środków jest planowane w trybie rocznym, co grozi zwrotem niewykorzystanej obowiązkowej sumy na dany rok. Nie ma ostatecznej wiedzy czy ekoschematy będą obłożone jednakową stawką płatności oraz płatność będzie ustalana od powierzchni objętej ekoschematem, czy od powierzchni całego gospodarstwa. **Oznaczają to konieczność wydatkowania rocznie od 630 do 930 mln euro w okresie od 2023 – 2027. Co istotne kwoty te muszą być wydatkowane w danym roku. Są to roczne programy. W przypadku niewykorzystania danej puli, środki są zwracane do budżetu UE.**

W ramach I filaru planowane są płatności, dotychczas niestosowane, określone jako ekoschematy. Są one nowym rodzajem płatności. Obowiązkowe dla państwa członkowskiego. Obowiązkowe oznacza w tym przypadku zobowiązanie przedstawienia konkretnych propozycji w ramach Planu Strategicznego WPR. Natomiast dobrowolność dla rolników, oznacza możliwość ich wdrażania jedynie w przypadku akceptacji przez rolnika. W takim przypadku rolnik dobrowolnie zobowiązuje się do wdrażania praktyk pro środowiskowych wykraczających poza wymogi obowiązkowe, warunkowość. Z założenia dana praktyka ma realizować cele środowiskowe i klimatyczne WPR. Warunkiem przyznania płatności jest realizacja w gospodarstwie co najmniej jednej praktyki. Płatność będzie przyznawana do powierzchni, na której realizowana jest praktyka.

Tabela . Lista proponowanych praktyk pro środowiskowych – ekoschematów w ramach I filaru

Lp.	Praktyka prośrodowiskowa – ekoschematy
1.	Obszary z roślinami miododajnymi
2.	Zimowe pożytki dla ptaków
3.	Ekstensywny wypas na TUZ z obsadą zwierząt
4.	Zielone ścierniska
5.	Międzyplony ozime
6.	Wsiewki śródplonowe
7.	Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia z wykorzystaniem narzędzia FaST- Wariant podstawowy i Wariant z wapnowaniem
8.	Korzystna struktura upraw
9.	Prowadzenie zrównoważonego gospodarowania na wszystkich użytkach rolnych w gospodarstwie
10.	Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin
11.	Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 4 godzin od aplikacji
12.	Rozlewanie gnojowicy innymi metodami niż rozbryzgowo
13.	Uproszczone systemy uprawy
14.	Pasy uprawne wolne od pestycydów i nawozów
15.	Zagospodarowanie resztek poźniwnych i poplonowych w formie mulczu (matowania)
16.	Przeznaczenie X% (np. 15%) powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne
17.	Zadrzewienia śródpolne i systemy rolno leśne
18.	Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych
19.	Stała okrywa roślinna w międzyrzędziach w uprawach sadowniczych
20.	Rolnictwo ekologiczne
21.	Dobrostan zwierząt

Poniżej przedstawiono kilka wybranych ekoschematów, takich których planowane wdrożenie do praktyki rolniczej wzbudza najwięcej kontrowersji wśród rolników.

Uwagi, wnioski, rekomendacje dotyczące wybranych praktyk dotyczących ekoschematów

Ekoschemat: Zimowe pożytki dla ptaków

Uwaga, wskazanie: Przystąpienie do danej praktyki w ramach ekoschematu jest dobrowolne. Przed decyzją o przystąpieniu do danego ekoschematu należy dobrze poznać jego specyfikę i czego dotyczy. Warto pamiętać, że dotyczy ona (dana praktyka w ekoschemacie) czegoś ekstra, czegoś więcej niż zwykła praktyka rolnicza, jest czymś więcej niż normy w ramach warunkowości.

Rekomendacje: Rolnicy są przeciwni i nieufni co do niektórych zaproponowanych praktyk w ramach ekoschematów. Dotyczy to przykładowo ekoschematu: zimowe pożytki dla ptaków. Uważa się, że podnoszą, że będzie ona sprzyjać zachwaszczeniu pola i nie przyniesie zakładanych proekologicznych celów. Należy rozważyć jej usunięcie lub zmianę przyjętych założeń.

Warto przypomnieć, że celem tej praktyki jest zwiększenie bazy pokarmowej w okresie jesienno-zimowym dla ptaków zimujących, migrujących, poprawa bioróżnorodności.

Wysiew we wsiewce, wraz ze zbożem jarym, przynajmniej dwóch gatunków roślin stanowiących źródło pokarmu i miejsce schronienia dla ptaków w okresie jesienno-zimowym, w tym m.in. takich gatunków jak len, komosa ryżowej, rzepak, jarmuż w określonej ilości.

Pozostawienie zboża wraz ze wsiewkami na polu na okres jesienno-zimowy do lutego / marca następnego roku.

Zakaz stosowania środków ochrony roślin po wysiewie roślin.

Ekoschemat: Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia z wykorzystaniem narzędzia FaST-wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem

Rekomendacje: ekoschemat: opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia z wykorzystaniem narzędzia FaST-wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem. Ten ekoschemat realizuje rolnik, lecz istotna jest tu współpraca z doradcą, ośrodkiem doradztwa rolniczego. Norma dotyczy nie tylko wapnowania, lecz również bilansowania składników pokarmowych w glebie, a na tej podstawie określanie precyzyjnych dawek azotu, fosforu i potasu. Warto zarekomendować dla sprawniej realizacji tego ekoschematu (ale nie tylko) połączyć Ośrodki Doradztwa Rolniczego z Stacjami Chemiczno – Rolniczymi. W znaczący sposób mogło by to się przyczynić do powszechności i podniesieniu sprawności organizacyjnego bilansowania składników pokarmowych w glebie, dostosowania dawek nawozowych do potrzeb pokarmowych poszczególnych gatunków roślin. Byłby to ważny krok w ograniczeniu strat składników pokarmowych w glebie i działań na rzecz bilansowania potrzeb odmian roślin uprawnych.

Czego dotyczy ekoschemat - opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia z wykorzystaniem narzędzia FaST.

Celem jest racjonalizacja nawożenia, uwzględniającego potrzeby roślin uprawnych, co ograniczy emisję tlenków azotu do atmosfery oraz zapobiegnie wprowadzaniu zbyt dużej ilości nawozów do gleby, ograniczy ich wymywanie i przenikanie do wód; Wsparcie działań regeneracyjnych gleb zakwaszonych.

Wariant podstawowy (bez wapnowania, w przypadku, gdy wyniki próbek gleby nie wskazują na potrzebę zastosowania wapnowania). Opracowanie i przestrzeganie planu nawozowego do powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie, opartego na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby określającej dawki składników pokarmowych (N, P, K oraz potrzeby wapnowania)

Wariant z wapnowaniem: Obejmuje opisany wyżej zakres podstawowy rozszerzony o zastosowanie wapnowania, którego potrzeba wynika z przeprowadzonych w ramach wariantu podstawowego badania gleby.

Ekoschemat: Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin

Rekomendacje: Ekoschemat: prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin. Celem tej praktyki jest ograniczenie nawożenia i stosowania środków ochrony

roślin, ochrona różnorodności biologicznej. Prowadzenie w danym roku uprawy zgodnie z metodyką integrowanej produkcji roślin dla danego rodzaju uprawy, potwierdzone certyfikatem Integrowanej Produkcji. Tym samym praktyka upowszechnia stosowanie środków ochrony roślin i wielkości dawek składaków pokarmowych w optymalnych ilościach dostosowanych dla potrzeb danej odmiany rośliny uprawnej. Zaproponowana metodologia stosowania Integrowanej Produkcji gwarantuje wiarygodność i trwałość proponowanych rozwiązań. Warto wspierać tą praktykę, należy wypracować odpowiednie metodyki jej wdrażania. **Wydaje się za uzasadnione zastosowanie wysokich stawek wsparcia w ramach tego ekoschematu, co zachęci rolników do powszechności ich stosowania.**

Ekoschemat: Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 4 godzin od aplikacji

Rekomendacja: Jest propozycja, aby wymieszanie z glebą obornika na gruntach ornych nastąpiło nie w ciągu 4 godzin od aplikacji (jak proponuje aktualnie Ministerstwo Rolnictwa w Planie Strategicznym), lecz co najmniej 12 h. Można również rozważyć jako kolejny wariant, aby stawkami wsparcia finansowego zróżnicować w zależności o czasu w jakim wymieszamy obornik z glebą, np. do 4 h – stawka X; do 12 h -stawka Y; do 24 h stawka Z. Za uzasadnione należy uznać zmianę w nazwie ekoschematu, że obornik ma być w określonym czasie wymieszany a nie przyorany na gruntach ornych. Umożliwia to zastosowanie odpowiedniego, równie skutecznego zabiegu agrotechnicznego. Wymieszanie obornika z glebą oznacza bowiem również jego przyoranie, ale również inne zabiegi agrotechniczne.

Celem tej praktyki jest ograniczenie emisji głównie amoniaku z rolnictwa, ograniczenie strat azotu, poprawa jakości wód poprzez ograniczenie spływu powierzchniowego. Polega na:

Realizacja tej praktyki będzie potwierdzana przez rolnika za pomocą tzn. zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARiMR.

Ekoschemat: Pasy uprawne wolne od pestycydów i nawozów

Jeśli chodzi o praktykę dotyczącą pasów uprawnych wolnych od pestycydów i nawozów to w opinii rolników będą one trudne do wdrożenia i krytykowane, co do celowości ich stosowania. Dlatego warto przypomnieć, że celem tej praktyki jest poprawa różnorodności biologicznej, ograniczenie nawożenia i stosowania środków ochrony roślin. Pomoc jest przyznawana do upraw na gruntach ornych, na których pozostawiono co najmniej dwa pasy wolne od pestycydów i nawozów, zajmujące co najmniej 20% działki rolnej. Co najmniej jeden pas musi znajdować się wewnątrz uprawy rolnej. Utworzone na polu pasy mogą mieć charakter rotacyjny (w cyklu rocznym).

Ekoschemat: Przeznaczenie x% (np. 15%) powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne

Uwaga: Ekoschemat: Przeznaczenie x% (np. 15%) powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne jest krytykowane przez rolników ze względu na to, że będzie zachęcała do ugorowania gruntów ornych. Należy poważnie rozważyć jej stosowanie, aby nie powodowała nadmiernego wyłączania gruntów z użytkowania rolniczego. Powodowała stopowienie obszarów użytkowanych rolniczo.

Ekoschemat: Stała okrywa roślinna w międzyrzędziach w uprawach sadowniczych

Rekomendacje: Ekoschemat: Stała okrywa roślinna w międzyrzędziach w uprawach sadowniczych. Należy usunąć, skreślić z listy propozycje ekoschematu dotyczącego stałej okrywy roślinnej w międzyrzędziach w uprawach sadowniczych. Dotyczy ona bowiem powszechnie stosowanej praktyki w polskich sadach. Jest to w związku z tym sprzeczne z podstawowym założeniem jakie przyświecają ekoschematom. Zastosowanie musi wykroczać poza obowiązujące podstawie praktyki. **W tym przypadku ta zasada nie jest spełniona.**

Ekoschemat: rolnictwo ekologiczne i dobrostan zwierząt

Aktualnie w ramach PROW 2014 – 2020 r. oraz w okresie przejściowym do końca 2022 r. ekoschemat - rolnictwo ekologiczne i ekoschemat - dobrostan zwierząt są finansowane w ramach II filaru WPR. Natomiast w nowym okresie programowania rolnictwo ekologiczne i dobrostan zwierząt zostaną przeniesiona w ramach Planu Strategicznego do realizacji w ramach I filaru. Poza wieloma innymi wskazaniem zmianą w nowym okresie programowania od 2023 r. jest to, że obie wymienione praktyki są poszerzone o kolejne pakiety w ramach rolnictwa ekologicznego i rozszerzone o kolejne gatunki zwierząt gospodarskich w ramach dobrostanu. Płatności za dobrostan mają obejmować świnie (lochy i tuczniaki), bydło (krowy i opasy), owce, kury nioski indyki i konie.

III.1.2.Propozycje dotyczące nowej zielonej architektury, warunkowość

Wnioski: Analiza nowych zasad w ramach **propozycji dotyczących nowej zielonej architektury generuje wśród rolników obawy i niepewność.** Wszystko wskazuje na to, że liczba płatności, warunków i stawek będzie jeszcze szersza niż w obecnej perspektywie. Trzeba więc liczyć się z tym, że i wypełnienie e-wniosku o płatność wcale nie będzie prostsze, nie mówiąc o realizacji ekoschematów. Każdy z nich będzie pewnie charakteryzował się odrębnym zestawem wymagań, terminów itp., więc połapanie się w nich może nie być wcale łatwą sprawą. Przecież liczne dopłaty i wymogi to także konieczność dodatkowych kontroli prowadzonych przez Agencję, a te będą dotyczyły raczej większych gospodarstw.

W nowym okresie programowania od 2023 r. w ramach nowej zielonej architektury zazielenienie i zasady wzajemnej zgodności połączone i nazwano nową, wzmocnioną warunkowością. W nowym okresie programowania od 2023 r. zazielenienie zastąpione będzie warunkowością z tą różnicą, że warunkowość będzie obejmować dotychczasowe wymogi *cross - compliance* (zasady wzajemnej zgodności) oraz dotychczasowe zazielenienia i dodatkowe nowe wymagania, dotyczących np. zachowania terenów podmokłych czy utrzymania minimalnej okrywy glebowej w ramach norm dobrej kultury rolnej zgodnie z ochroną środowiska określane skrótem - GAEC.

Warunkowość dotyczy norm (normy GAEC) i wymogi (wymogi SMR). Dotyczą one podstawowych, obowiązkowych elementów nowej zielonej architektury w ramach których:

- większy nacisk na kwestie środowiskowe i klimatyczne,
- ma miejsce wzmocnienie obecnych rozwiązań i wprowadzenie nowych,

-państwo członkowskie **uzależnia otrzymanie pełnego wsparcia rolnikom od** zapewnienia przez beneficjentów zgodności z podstawowymi normami dotyczącymi środowiska, zmiany klimatu, zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt, zdrowia roślin i dobrostanu zwierząt (tak jak obecna zasada wzajemnej zgodności),

Uwaga: Dla rolników warunkowość jest **bazą do określenia wymagań dla dodatkowo płatnych**, dobrowolnych działań (takich jak: ekoschematy, działania rolno - środowiskowo - klimatyczne, i in.). Oznacza to, że aby otrzymać dodatkowe płatności w ramach ekoschematów, działań rolno - środowiskowo – klimatycznych musimy spełnić wszystkie przynależne dla danego gospodarstwa normy (GAEC) i wymogi (SMR) i dodatkowo te przynależne do tych nowych schematów – normy i zalecenia ekstra. Dopiero wtedy jest możliwość przyznania płatności.

Tak więc między innymi w ramach norm warunkowości będziemy mieli tak jak dotychczas obowiązek zachowania trwałych użytków zielonych (TUZ), a gospodarstwa poniżej 10 ha gruntów ornych będą musiały spełniać wymóg zmianowania. Pozostaje także obowiązek posiadania obszarów EFA, które teraz będą się nazywały „obszarami i obiektami nieprodukcyjnymi lub międzyplonami, lub uprawami wiążącymi azot, uprawianymi bez środków ochrony roślin”. W każdym razie niewiele różnią się od dotychczasowych obszarów proekologicznych EFA, a obowiązek wyłączenia 5% powierzchni gruntów ornych na takie obszary będzie dotyczył już gospodarstw uprawiających powyżej 10 ha gruntów ornych (dotychczas dotyczył tych, które posiadały powyżej 15 ha GO).

Rekomendacje: Norm GAEC jest łącznie 9 i wymagają odrębnego szczegółowego omówienia. Mogą one sprawiać w praktyce trudność w ich spełnieniu przez rolników. Rolnicy obawiają się, że wymagania wzrastają, produkcja z ha może spadać a nie ma gwarancji odpowiednich za to rekompensat finansowych.

III.1.3. Propozycje w zakresie redukcji płatności (capping)

Ważnie: Obecnie **redukcja płatności bezpośrednich (capping)** w Polsce dotyczy sytuacji gdzie dany beneficjent może uzyskać w ramach Jednolitej Płatności Obszarowej (JPO) maksymalnie kwotę 150 tys. euro rocznie. Tym samym nie może otrzymać kwot płatności więcej, powyżej tego limitu. Obecnie (w 2021 r.) dotyczy to 96 gospodarstw i łącznie ok. 1400 ha.

Uwaga: W przyszłości nie wiemy jak będą wyglądać regulacje dotyczące redukcji płatności (cappingu). Trwają rozmowy pomiędzy Komisją Europejską, Państwami Członkowskimi reprezentowanymi przez Ministrów Rolnictwa a Parlamentem Europejskim. Dyskusja toczy się o to czy capping (czyli redukcja płatności bezpośrednich) ma być obowiązkowy?, czy nie?, czy może dobrowolny dla państw członkowskiego?. Jakie mają być objęte nim płatności?. KE chce aby cappingim były objęte wszystkie płatności, nie tylko, jak obecnie JPO (Jednolita Płatność Obszarowa). Ministrowie rolnictwa chcą aby była nim objęta tylko płatności podstawowa czy podobnie jak obecnie tylko JPO. **Rekomenduje:** Parlament Europejski (PE) chce aby objęte były cappingiem wszystkie płatności (czyli jak KE) z jednoczesną możliwością odliczenia płatności dla młodych rolników oraz ekoschematów. Sprawa cappingu jest aktualnie dyskutowana w tak zwanych „trilogach” czyli uzgodnieniach pomiędzy Komisją Europejską, Parlamentem Europejskim i Państwami Członkowskimi. Należy przyjąć, że dopiero pod koniec

aktualnej Prezydencji Portugalskiej w UE w okresie maj/czerwiec zostaną podjęte decyzje jakie będą obowiązywać przepisy w tym zakresie.

Uwaga: Dla naszego kraju MRiRW szacuje, że w zależności od tego jakie rozwiązanie zostanie przyjęte, redukcją płatności bezpośrednich może zostać objętych od 1500 – 3000 gospodarstw rolnych, aktualnie 96.

Tabela. Redukcja płatności (capping); ocenie (2021 r.), Propozycja Komisji Europejskiej, Państwa Członkowskiego UE (Rady UE), Parlamentu Europejskiego

 MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI				
Redukcja płatności (capping)				
	Obecnie	Propozycja KE	Stanowisko Rady UE	Propozycja PE
charakter	obowiązkowe (chyba, że min. 5% na pł. redystrybucyjną)	obowiązkowe	dobrowolne	obowiązkowe (chyba, że min. 12% na pł. redystrybucyjną)
płatności objęte redukcją	płatność podstawowa (JPO)	wszystkie	płatność podstawowa	wszystkie, z możliwością odliczenia płatności dla młodych rolników oraz ekoschematów
progi i wysokość redukcji	co najmniej 5% w odniesieniu do części kwoty przekraczającej 150 000 EUR Polska stosuje jeden próg: całkowita redukcja (100%) płatności przekraczających kwotę 150 000 EUR.	a) co najmniej 25% w transzy między 60 000 EUR a 75 000 EUR; b) co najmniej 50% w transzy między 75 000 EUR a 90 000 EUR; c) co najmniej 75% w transzy między 90 000 EUR a 100 000 EUR; d) 100% w przypadku kwoty przekraczającej 100 000 EUR.	a) do 25% w transzy między 60 000 EUR a 75 000 EUR; b) do 50% w transzy między 75 000 EUR a 90 000 EUR; c) do 85% w transzy między 90 000 EUR a 100 000 EUR; d) 100% w przypadku kwoty przekraczającej 100 000 EUR. PCz może zdecydować o zastosowaniu dodatkowych progów w ramach ww.	jak KE
odjęcie kosztów pracy	Dobrowolne. Polska nie korzysta z tej możliwości	Obowiązkowe odjęcie kosztów pracy: wynagrodzenia i równowartość pracy nieodpłatnej.	Dobrowolne odjęcie kosztów pracy: wynagrodzenia, równowartość pracy nieodpłatnej oraz wartość pracy wynikająca z zawartych umów (prace zlecone).	Dobrowolne odjęcie 50% wynagrodzeń.
Szacunkowa liczba gospodarstw objętych redukcją w Polsce:				
minimalna	96	1 795	209	1 447
maksymalna	96	1 795	1 189	3 032

III.2. Dotyczy: projektowanych interwencji w ramach II filaru

W działaniach II filaru zmieni się sporo – w tym także podział na małe i duże gospodarstwa. W projekcie Planu Strategicznego WPR od 2023 r. za małe gospodarstwo będzie uznawane nieprzekraczające 25 tyś. euro wielkości ekonomicznej (**w okresie wcześniejszym było 13 tyś. euro**). Granica ta będzie rozdzielać gospodarstwa kwalifikujące się do pomocy inwestycyjnej, związanej z produkcją rolną lub do pomocy dla małych gospodarstw, związanej głównie z RHD, sprzedażą bezpośrednią itp. Poniżej przedstawiono kilka proponowanych działań, wspierających inwestycje w gospodarstwach.

III.2.1 Ochrona środowiska w gospodarstwie rolnym

Uwaga: W Planie Strategicznym WPR ma być wydzielone specjalne działanie, wspierające inwestycje dotyczące ochrony środowiska w gospodarstwie rolnym. Dofinansowaniu mają podlegać maszyny i urządzenia, m. in. do niskoemisyjnej aplikacji nawozów, precyzyjnego stosowania środków ochrony roślin, uprawy bezorkowej, pielęgnacji i zbioru z trwałych

użytków zielonych, maszyny do mechanicznego niszczenia chwastów, szkodników, instalacje do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej.

Pomoc ma być ograniczona do gospodarstw o powierzchni do 300 ha, **a warunkiem korzystania z niej będzie wcześniejsze skorzystanie z usługi doradczej lub szkolenia, które mają pokazać rolnikowi strategię dotyczącą ograniczenia emisji gazów cieplarnianych lub związków zanieczyszczających powietrze, wodę, lub glebę, lub w zakresie ograniczenia ryzyka związanego ze zmianą klimatu.**

Za interesująca należy uznać propozycję dotyczącą wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) i efektywności energetycznej. W tym programie dofinansowane mają być inwestycje w mikroinstalacje, produkujące energię z wody albo biogazu rolniczego do 50 KW na potrzeby produkcji rolnej oraz termomodernizacja budynków służących do produkcji rolnej.

III.2.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność

Gwarancje kredytowe

Proponowane działanie „*Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność*”, odpowiada dzisiejszej „*Modernizacji gospodarstw rolnych*”. Proponuje się, aby do skorzystania z tej pomocy uprawnione były gospodarstwa o wielkości ekonomicznej wynoszącej przynajmniej 25 tys. euro. Mają być również ustalone górne progi wielkości ekonomicznej, a grono beneficjentów ma być ograniczone do gospodarstw nie większych niż 300 ha.

Uwaga: za istotne należy uznać, że pomoc w zakresie zwiększenia, poprawy konkurencyjności gospodarstw rolnych ograniczona będzie jednak tylko do dwóch rodzajów inwestycji:

-budowy lub modernizacji budynków, lub budowli służących do produkcji zwierzęcej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym również w miarę możliwości ograniczających szkodliwy wpływ rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskoemisyjnych (wraz z wyposażeniem tych budynków),

-w gospodarstwach prowadzących produkcję ekologiczną (wymóg, aby co najmniej 50% powierzchni/ produkcji było objęte tym Wsparciem ma wynosić 40% kosztów operacji, a dla młodych rolników 50%.

W pozostałych przypadkach - w tym głównie w przypadku inwestycji maszynowych- pomoc będzie miała charakter instrumentu finansowego - w tym przypadku gwarancji kredytowej, jednak na razie nie przewiduje się tak rygorystycznych ograniczeń co do wielkości wspieranego gospodarstwa czy rodzaju inwestycji.

III.2.3. Premia dla młodego rolnika

Restrukturyzacja małych gospodarstw

W propozycjach na kolejne lata znajdziemy także kontynuację premii dla młodego rolnika. Jest również i coś dla mniejszych gospodarstw - czyli takich, których wielkość ekonomiczna jest poniżej 25 tys. euro. Będzie to działanie podobne do obecnej „Restrukturyzacji małych gospodarstw”. Tym razem jednak kwota premii ma być zróżnicowana i wynosić:

- 150 tys. zł- gospodarstwa wprowadzające produkty na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw (RHD, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie),

- 100 tys. zł- produkcja konwencjonalna/ pozostałe.

Z założeń autorów projektu wynika jednak bardzo wyraźnie, że tym razem wsparcie dla małych gospodarstw ma być w szczególności ukierunkowane na inwestycje związane z rolniczym handlem detalicznym czy sprzedażą bezpośrednią i w tym właśnie kierunku ma iść restrukturyzacja małych gospodarstw.

III.2.4. Dopłaty do ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich

Tworzenie funduszy ubezpieczeń wzajemnych

Wsparcie z unijnych funduszy ma dotyczyć także mechanizmów ograniczania ryzyka w rolnictwie. Dlatego w ramach jednego z planowanych działań proponuje się dopłaty do ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich. Z propozycji wynika, że wsparcie ma mieć formę refundacji zapłaconych składek, sięgające nawet 70% poniesionych wydatków.

Uwaga: Jeżeli wdrożenie nowego mechanizmu pomocowego w ramach II filaru dotyczącego **dopłat do ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich**, oznaczałoby rezygnację z obecnych krajowych dopłat do składek ubezpieczeniowych, oznaczałoby to spory cios dla większych gospodarstw, dla których tak niski limit oznacza w praktyce brak wsparcia. Należy to wyjaśnić w kolejnej wersji PS WPR od 2023 r.

W propozycji planu strategicznego przewidziano także program wsparcia na tworzenie funduszy ubezpieczeń wzajemnych. Wsparcie to ma obejmować zarówno dofinansowanie do 70% kosztów utworzenia funduszu, jak i do 70% kosztów wypłaconych odszkodowań przy ogólnym limicie 2,24 mln euro na jeden fundusz.

W programie znajdziemy także propozycje wsparcia, znane z dotychczasowych programów, w tym dotacje dla obszarów ONW, programy rolno-środowiskowo-klimatyczne, dotacje na tworzenie pozarolniczych miejsc pracy czy rozwój usług rolniczych. Projektowane jest również dalsze wsparcie dla lokalnych grup działania (LGD).

Przedstawione propozycje to wciąż projekt, a ostateczny kształt poszczególnych mechanizmów może różnić się rezultatem. Warto więc przyrzeć się proponowanym rozwiązaniom i zgłosić swoje uwagi - konsultacje mimo formalnego ich zakończenia nadal trwają.

III.3. Co to jest działalność rolnicza? Definicja aktywnego rolnika?

Organizacje rolnicze, izby rolnicze, związki zawodowe podnoszą dwa elementy, **jak należy rozumieć, co to jest działalność rolnicza i jaka jest definicja aktywnego rolnika.**

Ważne: Często działalność rolnicza jest mylona z pojęciem aktywnego rolnika. Dotyczy to definicji która aktualnie obowiązuje i najprawdopodobniej będzie obowiązywać w nowym okresie finansowym od 2023 r.

Definicja mówi wprost że działalność rolnicza to:

- produkcja produktów rolnych, oraz/lub jako
- utrzymywanie użytków rolnych w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy, bez konieczności podejmowania działań przygotowawczych wykraczających poza zwykłe praktyki rolnicze i użycie zwykłego sprzętu rolniczego.

Uwaga: Definicja działalności rolniczej składa się więc z dwóch części albo z produkcją rolniczą lub utrzymaniem użytków rolnych w stanie nadającym się do wypasu lub uprawy. To utrzymanie użytków rolnych nadających się do uprawy obecnie w Polsce zdefiniowane jedynie jako obowiązek przeprowadzenia co najmniej jednego zabiegu agrotechnicznego mającego na celu usunięcie niepożądanego roślności.

Rolnicy, którzy często podnoszą sprawę działalności rolniczej, kwestie aktywnego rolnika. **W swoich opiniach podnoszą, że tak naprawdę płatności bezpośrednio powinny przysługiwać tylko dla tych którzy produkują i prowadzą działalność rolniczą.** Takie jest i było stanowisko Polski. Chcielibyśmy nasz kraj jak i inne państwa członkowskie miał możliwość wyboru (podejście fakultatywne) do definicji działalności rolniczej. Przykładowo, w takiej sytuacji państwo członkowskie miałyby prawo wybrać, że np. produkcja rolnicza to tylko produkcja produktów rolnych, bez tej drugiej części definicji.

Uwaga: Kto jest aktywnym rolnikiem. **Warto pamiętać, że definicja aktywnego rolnika nie dotyczy produkcji produktów rolnych. Rolnicy często niestety mylą dwa pojęcia, czym jest działalność rolnicza z definicją aktywnego rolnika. Definicja aktywnego nie dotyczy tego w jaki sposób okreśmy działalność rolniczą. Nie dotyczy produktów produkcji rolnych. Definicja aktywnego rolnika opiera się na badaniu czy działalność rolnicza stanowi główną, znaczącą działalność gospodarzą danego rolnika, np. badając jego dochody, nakłady pracy, przedmiot działalności gospodarstwa.** Dochody z działalności rolniczej stanowią większą część dochodów jakie uzyskuje z innej działalności gospodarczej.

III.4. Aktywny rolnik (prawdziwy rolnik) – trzy definicje

Należy poprzeć zaproponowaną przez Radę Unii (Państwa Członkowskie, w tym Polskę) definicje aktywnego rolnika.

Rekomendacja: Państwa członkowskie mogą w swoich planach strategicznych WPR określić, których rolników należy uznawać za „rolników faktycznie prowadzących działalność rolniczą” na podstawie obiektywnych i niedyskryminujących kryteriów. Państwa członkowskie mogą w swoich planach strategicznych WPR określić, których rolników należy uznawać za „rolników faktycznie prowadzących działalność rolniczą” na podstawie obiektywnych i niedyskryminujących kryteriów.

Państwa członkowskie mogą w swoich planach strategicznych WPR określić, których rolników należy uznawać za „rolników faktycznie prowadzących działalność rolniczą” na podstawie obiektywnych i niedyskryminujących kryteriów.

Przyjęcie i przestrzeganie definicji aktywnego rolnika ma wyeliminować z systemu unijnej pomocy tych, którzy oddali ziemię w cichą dzierżawę i tylko pobierają dopłaty. To jedna z bolączek naszego rolnictwa i wszystko wskazuje na to, że jest pomysł i należy podjąć próbę rozwiązania tego problemu. A bez tego pieniądze, mające wspierać gospodarstwa np. w ramach ekoschematów, wcale nie trafią do faktycznych rolników. Podobnie może być z płatnościami ekologicznymi. Duży nacisk na rozwój tego systemu produkcji i atrakcyjne dopłaty mogą doprowadzić albo do zalewu rynku produktami ekologicznym (i załamania cen na nie), albo (co bardziej prawdopodobne) do tworzenia kolejnej fikcji w postaci gospodarstw ekologicznych uprawiających głównie dopłaty, co już zresztą przerabialiśmy. Również i w tym przypadku definicja aktywnego rolnika mogłaby ograniczyć ryzyko nieprawidłowości. Zgadzam się z tak formułowanymi zarzutami i zagrożeniami.

Aktualnie w ramach tak zwanych „Trilogów”, czyli negocjacji nowej perspektywy dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023 – 2027 r. pomiędzy Komisją Europejską, Radą Europejską (Państwa członkowskie) i Parlamentem Europejskim propozycje każdej ze stron przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela. Trzy definicje aktywnego rolnika. Propozycja Komisji Europejskiej, Państwa Członkowskiego UE (Rady UE), Parlamentu Europejskiego („trilogi”).

<p>Propozycja Komisji Europejskiej (KE)</p> <p>Osoby faktycznie prowadzące działalność rolniczą definiuje się w taki sposób, aby nie przyznawano wsparcia dochodu osobom, dla których działalność rolnicza stanowi tylko nieznaczącą część ich ogólnej działalności gospodarczej lub których główna działalność gospodarcza nie jest działalnością rolniczą, przy jednoczesnym niewykluczaniu ze wsparcia osób prowadzących działalność rolniczą i nierolniczą. Definicja umożliwia określenie tego, którzy rolnicy nie są uznawani za osoby faktycznie prowadzące działalność rolniczą, na podstawie warunków, takich jak: badanie dochodów, nakłady pracy w gospodarstwie, przedmiot działalności przedsiębiorstwa lub uwzględnienie w rejestrach.</p>
<p>Rada UE (państwa członkowskie) Stanowisko Polski (MRiRW)</p> <p>Państwa członkowskie mogą w swoich planach strategicznych WPR określić, których rolników należy uznawać za „rolników faktycznie prowadzących działalność rolniczą” na podstawie obiektywnych i niedyskryminujących kryteriów.</p>
<p>Propozycja Parlamentu Europejskiego (PE)</p> <p>Rolników aktywnych zawodowo definiuje się w taki sposób, aby zapewnić przyznawanie wsparcia wyłącznie osobom fizycznym lub prawnym bądź grupom osób fizycznych lub prawnych prowadzącym działalność rolniczą co najmniej na minimalnym poziomie i dostarczającym dobra publiczne zgodnie z celami planu strategicznego WPR oraz nie wykluczać z wsparcia rolników prowadzących działalność rolniczą i nierolniczą, w szczególności rolników pracujących w niepełnym wymiarze godzin, rolników prowadzących gospodarstwa niskotowarowe i rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej. W każdym przypadku definicja chroni unijny model rodzinnego gospodarstwa rolnego o charakterze</p>

indywidualnym lub zorganizowanym niezależnie od rozmiarów i w razie potrzeby może uwzględniać szczególne cechy charakterystyczne regionów, o których mowa w art. 349 TFUE. W definicji należy zagwarantować, że nie przyznaje się wsparcia osobom fizycznym ani prawnym, jak i grupom osób fizycznych ani prawnych, które administrują portami lotniczymi, wodociągami, stałymi terenami sportowymi i rekreacyjnymi, jak również świadczą usługi przewozu kolejowego lub usługi w zakresie obrotu nieruchomościami. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o dodaniu do tego wykazu lub usunięciu z niego innych podobnych przedsiębiorstw lub rodzajów działalności pozarolniczej. Mogą też wyłączyć z tej definicji osoby fizyczne lub przedsiębiorstwa zajmujące się przetwarzaniem produktów rolnych na dużą skalę z wyjątkiem grup rolników zaangażowanych w takie przetwarzanie. Jeżeli gospodarstwo korzystające z płatności w ramach WPR jest częścią większej struktury, głównie pozarolniczej, sytuacja ta musi być przejrzysta. Formułując definicję, państwa członkowskie: (i) stosują, na podstawie obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriów, jeden lub więcej elementów, takich jak badania dochodów, nakłady pracy w gospodarstwie, przedmiot działalności przedsiębiorstwa, minimalne kryteria działalności rolniczej, odpowiednie doświadczenie, szkolenia lub umiejętności, włączenie ich działalności rolniczej do rejestrów krajowych; (ii) ustalają, na podstawie charakterystyki krajowej lub regionalnej, kwotę płatności bezpośrednich nieprzekraczającą 5 000 EUR, w ramach której rolnicy prowadzący działalność rolniczą co najmniej na minimalnym poziomie i dostarczający dobra publiczne są w każdym przypadku uznawani za „rolników aktywnych zawodowo”.

III.5.Plan Finansowy (pkt 6 Planu Strategicznego WPR (2023-2027))

Mając na uwadze toczącą się dyskusję i konsultacje w Planie Strategicznym WPR nie zamieszcza się wstępnej kalkulacji budżetów dla poszczególnych interwencji, *traktując ją jedynie jako podstawę do wskazania zestawu interwencji najistotniejszych z punktu widzenia wyzwań stojących przed rolnictwem w najbliższych latach.*

Uwaga: Jak wynika z informacji MRiRW (stan aktualny (luty/2021) i zapisów w ramach Plan Strategiczny WPR (projekt – grudzień) nie zawiera on rozstrzygnięć budżetowych, a co się z tym wiąże nie dokonano wyliczeń wskaźników produktu i rezultatu stanowiących podstawę nowego modelu wdrażania w ramach nowej perspektywy.

III.5.1.Skrócenie okresu wdrażania PS WPR z 7 do 5 lat

Zgodnie z kompromisem w zakresie Wieloletnich Ram Finansowych przyjętym na poziomie Rady Europejskiej w lipcu 2020 r. łączny budżet obu filarów I i II WPR na okres 2023-2027 wyniesie 22 218 mln euro, z czego 15 618 mln euro przypada na I filar, z kolei 6 600 mln euro na II filar. Jednak planuje się maksymalne możliwe przesunięcie środków (w wysokości 30% alokacji) z II filaru na I filar. W następstwie takich działań kwoty jakimi dysponować będzie Polska to 17 598 mln euro w I filarze oraz 4 620 mln euro w II filarze (po przesunięciu środków do I filaru).

Jednak wymieniona kwota w ramach II filaru (4 620 mln euro) w projekcie PS WPR zaproponowano listę interwencji, które zostały opracowane biorąc pod uwagę założenia

budżetowe określające, że budżet II filaru WPR (EFRROW) uzupełniony zostanie minimalnym wkładem krajowym i wyniesie: EFRROW - 4 620 mln euro (*po przesunięciu 30% do I filaru - patrz powyżej*) + współfinansowanie krajowe 1 132 mln euro = ŁĄCZNIE 5725 mln, zgodnie z zapisami projektu Planu Strategicznego WPR.

W tabeli poniżej przedstawiono szczegółowo strukturę podziału środków w ramach I i II filaru które muszą być uwzględnione przy ostatecznym podziale dostępnych środków w ramach całej puli. Tym samym zgodnie z informacjami zawartymi w tabeli przy określaniu budżetu poszczególnych interwencji Planu Strategicznego należy wziąć pod uwagę następujące założenia:

1. W ramach I filaru wymagane przepisami 20% pierwotnej alokacji (przed przesunięciem) przeznaczone zostało na ekoschematy, w ramach których proponuje się realizować także zobowiązania w zakresie rolnictwa ekologicznego i dobrostanu zwierząt (dotąd realizowane ze środków II filaru), z kolei 15% przeznaczono na wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji, a 8,3% budżetu płatności bezpośrednich - na uzupełniające, redystrybucyjne wsparcie dochodów do celów zrównoważoności (CRISS).
2. Minimalną wymaganą przepisami UE w wysokości ok. 315 mln euro (ok. 1,4% budżetu całego Planu) zarezerwowano na realizację działań z zakresu wsparcia dla młodych rolników. W przedstawionej propozycji całą tę kwotę proponuje przeznaczyć się na premie dla młodych rolników w ramach II filaru. Jednocześnie planowane jest stosowanie uzupełniającego wsparcia dochodów dla młodych rolników w ramach I filaru WPR z przeznaczeniem na ten cel 2% płatności bezpośrednich.
3. Maksymalne możliwe 4% alokacji środków EFRROW przeznaczono na pomoc techniczną.
4. 5% alokację wymaganą projektem rozporządzenia w sprawie Planów strategicznych przeznaczono na podejście LEADER.
5. Zapewniono realizację celu środowiskowego w ramach EFRROW poprzez dobór instrumentów zaprogramowanych pod celami środowiskowymi (cele 4-6) w kwocie przekraczającej 30% alokacji funduszu, jak również zagwarantowano przeznaczenie minimum 40% całości budżetu Planu na cele związane z klimatem.
6. Budżet na interwencje na rynku owoców i warzyw nie przewiduje limitów. Przewidywana alokacja na poszczególne lata wdrażania Planu na interwencje w sektorze owoców i warzyw zostanie oszacowana po zebraniu danych dotyczących obecnie funkcjonujących organizacji producentów i ich wartości produkcji sprzedanej.

7. Kwota przeznaczona na sektor pszczelarski zgodna jest z kwotą przewidzianą w pakiecie legislacyjnym.

Ponadto, przy kalkulacjach przyjęto dodatkowe wskazane niżej założenia:

1. Kwoty środków przeznaczone na działania ONW są zgodne co do wysokości (łącznie środków publicznych) z prognozowanym zapotrzebowaniem na ich realizację przy założeniu kontynuacji wsparcia na dotychczasową skalę.
2. W ramach obowiązkowego współfinansowania krajowego interwencji II filaru WPR do wstępnej kalkulacji będącej podstawą do zaproponowania wstępnego zestawu interwencji realizowanych w ramach Planu przyjęto maksymalne dopuszczalne legislacją UE poziomy wkładu EFRROW,
 - a więc 85% w przypadku regionów słabiej rozwiniętych – w Polsce większość województw,
 - 60% dla tzw. regionów przejściowych – tj. województw wielkopolskiego i dolnośląskiego, a także
 - 43% dla regionów rozwiniętych – tj. dla Warszawy i okolic.

Tabela finansowa Planu Strategicznego WPR 2023 – 2027 r. (na okres 5 lat)

Lp.	Budżet (w mln euro) i struktura w ramach dostępnej puli środków
1.	I filar
1.1	15 618 + 1980 (30 % z filaru II) = 17 598
1.2	20% pierwotnej alokacji (przed przesunięciem) przeznaczone zostało na ekoschematy + realizowane będą z tej puli środków także zobowiązania w zakresie rolnictwa ekologicznego i dobrostanu zwierząt (do tej pory w PROW 2014 i 2020 finansowane z II filaru)
1.3	15% przeznaczono na wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji,
1.4	8,3% budżetu płatności bezpośrednich - na uzupełniające, redystrybucyjne wsparcie dochodów
1.5	Planowane jest stosowanie uzupełniającego wsparcia dochodów dla młodych rolników w ramach I filaru WPR z przeznaczeniem na ten cel 2% płatności bezpośrednich.
2.	II filar - całkowita wielkość środków publicznych na działania w II filarze
2.1	6 600 (- 30% do filaru I) = 4686 + 1132 (współfinansowanie krajowe) = 5 725
2.2	Minimalną wymaganą przepisami UE w wysokości ok. 315 mln euro (ok. 1,4% budżetu całego Planu) zarezerwowano na realizację działań z zakresu wsparcia dla młodych rolników. W przedstawionej propozycji całą tę kwotę proponuje przeznaczyć się na premie dla młodych rolników w ramach II filaru.
2.3	Zapewniono realizację celu środowiskowego w ramach EFRROW poprzez dobór instrumentów zaprogramowanych pod celami środowiskowymi (cele 4-6) w kwocie przekraczającej 30% alokacji funduszu
2.4	Maksymalne możliwe 4% alokacji środków EFRROW przeznaczono na pomoc techniczną

2.5	5% alokację wymaganą projektem rozporządzenia w sprawie Planów strategicznych przeznaczono na podejście LEADER (z II filaru)
3.	łącznie budżet dla sumy I filaru + II filar + środki krajowe na 5 lat - 2023-2027: (17598 + 5725) = 22 218 mln euro
3.1	Zagwarantowano przeznaczenie minimum 40% całości budżetu Planu Strategicznego WPR na cele związane z klimatem.

Uwaga: Jak wynika z projektu Planu Strategicznego WPR 2023- 2027 r. i informacji przekazanych przez MRiRW na Sejmową Komisję Rolnictwa (23.02.2021 r) całkowita wielkość środków publicznych na działania w I filarze na okres 5 lat to kwota 17 598 mln euro a w II filarze wyniesie 5725 mln euro. Tym samym w podanej wcześniej wielkości budżetu dla II filaru wliczony został wkład krajowy (współfinansowanie krajowe) z budżetu państwa kwotą 1132 mln euro. Łącznie dostępna pula środków do podziału w okresie 5 lata w okresie pomiędzy 2023 – 2027 r. (5 lat) wynosi łącznie: 17 598 mln euro (I filar) + 5725 mln euro (II filar) = 22 218 mln euro.

Oznacza to w porównaniu do poprzedniego okresu (2014 – 2020 r.) porównywalne kwoty dostępne w ramach I filaru, oraz ok. 13% mniej środków realnie w cenach bieżących w ramach II filaru WPR. Istnieją możliwości uzupełnienia tych niedoborów w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Polityki Spójności, w ostateczności z środków krajowych.

Rekomendacje: Za uzasadnione należy uznać, wskazanie, że jeśli nie będzie możliwości zwiększenia kwoty współfinansowania krajowe dla II filaru, to czy możliwe jest większe współfinansowanie krajowe i o jaką wielkość kwoty granicznej?. Warto również, aby w Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) wspólnie z *Ministerstwem Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej* (MFiPR) przedstawiło realne, krajowe możliwości wsparcia dla II filaru WPR. Zarówno rolnicy, jak i mieszkańcy wsi powinni zostać poinformowani o wielości dostępnych środków na realizowane interwencje w ramach planu strategicznego WPR przez 5 lat od roku 2023 do 2027. Jak również o możliwościach uzupełnienia ewentualnych braków podstawowej puli dostępnych środków.

CZĘŚĆ IV. Stan prac nad rozporządzeniami wchodzącymi w skład reformy WPR

IV.1. Rozporządzenie w sprawie planów strategicznych (COM (2018) 392)

Sprawozdawca: poseł Peter Jahr (EPL)

Dotychczas odbyło się sześć negocjacji trójstronnych (ostatnie w dniu 23 lutego 2021 r., kolejne są zaplanowane na 11 marca 2021 r.). Przewidywany koniec: połowa 2021 r.

Główne ustalenia:

- na początku negocjacji rozporządzenie podzielono na bloki negocjacyjne. W dniu 10 listopada odbył się pierwszy trylog (nazwany „super-trylogiem”) dotyczący wszystkich trzech dossier. Uzgodniono, że w sprawie planów strategicznych WPR odbędą się 3 rozmowy trójstronne w 2020 roku i 6 rozmów trójstronnych w 2021 roku.
- **1 grudnia 2020** omówiono w szczególności otwarte kwestie dotyczące warunkowości (art. 12 i załącznik III), usług doradczych (art. 13) oraz ram ekosystemów (art. 28).
- **17 grudnia 2020** zatwierdzono punkty A dotyczące warunkowości, w szczególności w odniesieniu do konsultacji z zainteresowanymi stronami i możliwości wprowadzenia dodatkowych norm (art. 12), udoskonalonych programów ekologicznych, a także usług doradczych (art. 13); przeprowadzono wymianę poglądów na temat zielonej struktury WPR; oraz omówiono dalsze otwarte kwestie związane z warunkowością (załącznik III), w tym usługi doradcze, w szczególności porady dotyczące narzędzia żywieniowego (art. 13), oraz ramy dla eko-schematów (art. 28), w szczególności w odniesieniu do włączenia dobrostanu zwierząt i oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe, wzmocnionych eko-schematów oraz możliwości sporządzenia orientacyjnego i niewyczerpującego wykazu praktyk.
- **22 stycznia 2021** zatwierdzono punkty A odnoszące się w szczególności do celów ogólnych (art. 5), celów szczegółowych (art. 6), w odniesieniu do których część uzupełnień wprowadzonych przez PE została ujęta w motywach i wskaźnikach (art. 7), części techniczne związane z przeglądem wyników (art. 121), corocznym spotkaniem w sprawie przeglądu (art. 122) i sprawozdawczością na temat głównych wskaźników (art. 128).
- **10 lutego 2021** negocjatorzy wymieniono poglądy na temat kilku otwartych kwestii w bloku 4 (zakres i wspólne wymagania), w szczególności na temat aspektów regionalizacji, które zostaną omówione w bloku 8; na zasadach ogólnych (art. 9–9c), w odniesieniu do których porozumienie paryskie jest nadal w toku; w sprawie tzw. umowy Blair House w sprawie wsparcia produkcji białka (art. 10a). Przeprowadzono dalsze wymiany informacji na temat otwartych kwestii w bloku 2 (nowy model realizacji), w szczególności dotyczących stosowania wskaźników do oceny wyników i przeglądu wyników (art. 3), poziomy tolerancji dla odchyleń (art. 121a), dla których stanowisko PE wynosi 25%, a stanowisko Rady - z 45% w 2025 r. do 35% w 2027 r. Dalsze dyskusje dotyczyły otwartych kwestii w bloku 5 (płatności bezpośrednie), w szczególności definicji rolnika czynnego zawodowo i trwałych użytków zielonych (art. 4), a także pierwszej wymiany na temat ograniczenia (art. 15), w odniesieniu do której Rada podkreśliła, że musi się trzymać umowy w sprawie WRF.
- **23 lutego 2021** zatwierdzono punkty dotyczące otwartych linii w bloku 4 (zakres i wspólne wymagania) oraz przeprowadzono dalszą wymianę zdań na temat otwartych kwestii w bloku 5 (płatności bezpośrednie), a zwłaszcza definicji aktywnego rolnika (art. 4), wartości uprawnień do płatności (art. 20), rezerwy na uprawnienia do płatności (art. 22), programu dla drobnych producentów rolnych (art. 25), programu dla młodych rolników (art. 27) oraz co do kontynuacji przejściowej pomocy krajowej (art. 132a).

IV.2. Rozporządzenie horyzontalne (COM (2018) 393)

Sprawozdawczyni: Urlike Müller (RE)

Dotychczas odbyły się cztery negocjacje trójstronne (ostatnie w dniu 2 marca 2021 r., kolejne zaplanowane na 25 marca 2021 r.). Przewidywany koniec: połowa 2021 r.

Główne ustalenia:

- Wciąż brak porozumienia co do nowego modelu wdrażania WPR (ang.: *NDM*) - Rada i Komisja nie akceptują mandatu Parlamentu, który proponuje wykreślenie z art. 35 wymogu, iż wydatki poniesione przez agencje płatnicze mogą być finansowane przez Unię wyłącznie wtedy, gdy „zgadzają się z odpowiednim zgłoszonym produktem”.
- **4 grudnia 2020** zatwierdzono wynik negocjacji technicznych dotyczących klastrów 1 i 2 (organy zarządzające i zarządzanie finansowe) oraz zatwierdzono wstępną kolejność kolejnych klastrów do negocjacji: efektywności (ang.: *performance*) i nowego modelu wdrażania WPR (zaczynając od 1h - politycznej prezentacji mandatów na kolejne rozmowy trójstronne).
- **18 grudnia 2020** przeprowadzono pierwszą wymianę poglądów na temat kluczowych kwestii politycznych związanych z efektywnością WPR w ramach nowego modelu realizacji tej polityki. Kwestie, które pozostały otwarte w tej części obejmują odniesienia do zasady proporcjonalności w zakresie redukcji płatności miesięcznych i płatności okresowych (art. 7), ograniczenia płatności redystrybucyjnych (próg 2 000 EUR, art. 15), stawek prefinansowania (art. 29, 32), jak również identyfikacji grupy beneficjentów w ramach przejrzystości (art. 69, 96).
- **29 stycznia 2021** Rada przedstawiła swoją propozycję dotyczącą wprowadzenia uproszczonego systemu kontroli wobec małych rolników, tj. o gospodarstwach mających do 5 ha powierzchni.
- **2 marca 2021** omówiono punkty przepisy dotyczące warunkowości, ujętych w art. 84, 85 i 86 rozporządzenia horyzontalnego. Zasadniczo PE udzielił poparcia dla mandatu Rady dotyczącego "uproszczonych kontroli", stanowiący, że państwa członkowskie stosujące art. 25 rozporządzenia w sprawie planów strategicznych WPR mogą ustanowić uproszczony system kontroli dla beneficjentów otrzymujących płatności na mocy art. 25 lub dla drobnych producentów rolnych zdefiniowanych przez państwa członkowskie zgodnie z art. 25 rozporządzenia ws. planów strategicznych, którzy nie ubiegają się o taką płatność. W przypadku gdy państwo członkowskie nie stosuje tego artykułu, ten uproszczony system kontroli mógłby być dostępny wyłącznie dla rolników, których maksymalna wielkość gospodarstwa nie przekracza 5 hektarów użytków rolnych zadeklarowanych zgodnie z art. 67 ust. 1. Ponadto negocjowano wielkość próby kontrolnej sformułowaną w art. 84 ust. 3a (oryginalny tekst Komisji proponuje 1%, co wspiera Rada. PE przegłosował 5%, ale w trakcie negocjacji zgodził się do zejścia do 2,5%).

IV.3. Rozporządzenie w sprawie wspólnej organizacji rynków rolnych (COM (2018) 394)

Sprawozdawca: E. Andrieu (S&D)

Dotychczas odbyły się 3 posiedzenia trójstronne (ostatnie w dniu 3 marca 2021 r., kolejne zaplanowane na 24 marca 2021 r.). Przewidywany koniec: połowa 2021 r.

Główne ustalenia:

- **2 grudnia 2020** omówiono następujące kwestie dotyczące bloku „Wino i system jakości”:
 - nasadzenia winorośli do 2050/2040 r. (art. 61);
 - zamiana praw na upoważnienia (art. 68.1a); dozwolone odmiany i *vitis labrusca* w historycznych winnicach (art. 81);
 - ChNP/PDG i wino bezalkoholowe (art. 92.1 93a) oraz wkład w zrównoważony rozwój (art. 94).

- **8 grudnia 2020** uzgodniono przydział środków finansowych na część programu dotyczącą AGRI. Wniosek PE w sprawie specjalnego dostępu do unijnej rezerwy kryzysowej został wycofany, ponieważ kwestia ta została rozwiązana w zadowalający sposób poprzez ustanowienie nowej rezerwy na rzecz solidarności i pomocy nadzwyczajnej (SEAR) w wysokości 1200 mln EUR, którą można wykorzystać do: "reagowania na sytuacje nadzwyczajne wynikające z poważnych klęsk żywiołowych w państwach członkowskich i krajach przystępujących do UE w ramach FSUE oraz do szybkiego reagowania na konkretne potrzeby nadzwyczajne w UE". Osiągnięto ogólne porozumienie w kwestii finansowania krajowych laboratoriów zdrowia zwierząt i roślin, jak również akredytacji metod badawczych. Zasadniczo uzgodniono, że takie finansowanie będzie dozwolone, ale tylko pod dwoma bardzo ścisłymi warunkami: że finansowane działania mogą wyraźnie wykazać, że stanowią wartość dodaną dla Unii, oraz że w ramach programu dostępne są wystarczające środki finansowe na wsparcie tych działań
- **3 marca 2021** omówiono: art. 3 dotyczący ograniczenia uprawnień Komisji w zakresie definicji, art. 6 - „lata gospodarcze”, art. 176 - pozwolenia na przywóz i wywóz, art. 182 - szczególne środki ochronne, art. 188a - przywóz produktów rolnych i rolno-spożywczych z krajów trzecich, art. 218a - unijne obserwatorium rynków rolnych, art. 218b - mechanizm wczesnego ostrzegania; blok 2: art. 119, 120 i 122 - etykietowanie wina oraz blok 3: art. 166a - regulacja podaży produktów rolnych o chronionej nazwie pochodzenia/chronionym oznaczeniu geograficznym innych niż ser, wino i szynka, art. 207 i 208 rynek właściwy i pozycja dominująca, art. 210a inicjatywy wertykalne na rzecz zrównoważonego rozwoju.

**EUROPEJSCY
KONSERWATYŚCI
I REFORMATORZY**